

Název programu: Kulturní rozmanitost – Ukrajina a Ukrajinci.

Autor: MgA. Sevdalina Kovářová Kostadinova. **Odborný konzultant** Olena Kuriščáková. **Fotografie:** Spolek Zaedno, volná díla. **Ilustrace:** MgA. Sevdalina Kovářová. **Použité zdroje:** časopis Kamarádi; www.kamaradi.eu; Wikipedie; Eurostat.

Anotace programu: V první části programu se děti seznámí se životem lidí jiných sociokulturních skupin formou zajímavé přednášky či formou otázek a odpovědí. Druhá část programu je interaktivní a má charakter kreativního workshopu, který vychází z tradic a kultury dané země.

Materiál byl vytvořen v roce 2020 jako součást projektu Kamarádi Spolku Zaedno.

KULTURNÍ ROZMANITOST – UKRAJINA A UKRAJINCI

kreativní vzdělávací program

Délka programu: 90 min.

Doporučený věk žáků: 1. a 2. stupeň ZŠ.

Vzdělávací oblasti: člověk a jeho svět, člověk a společnost, umění a kultura.

Průřezové téma: multikulturní výchova.

Cíle: seznámení s Ukrajinou a s kulturou Ukrajinců. V čem jsme si blízcí a proč? Učit žáky respektovat zvláštnosti různých etnik. Upevňovat jejich pozitivní postoj vůči kulturní rozmanitosti. Rozvíjet jejich manuální zručnost a estetické cítění.

Teoretická část: 40 min.

Pomůcky: počítač s internetem, pracovní listy, on-line kvíz a nahrávky rodilých mluvčích (předčítání a poslechy pohádek) na www.kamaradi.eu.

Krátké seznámení s Ukrajinou. Azbuka a zvláštnosti její ukrajinské varianty. Seznámení s dílem ukrajinské výtvarnice Maria Prymačenko.

Praktická část: 40 min.

Pomůcky: fotografie obrázků Prymačenko (www.wikiart.org/en/maria-primachenko); barevné kartony, nůžky, lepidlo, temperové barvy, štětce, tužka s gumou, brambor a další improvizovaná razítka.

Závěrečné zhodnocení: 10 min.

Teoretickou část shrnete.

Žáci udělají improvizovanou výstavu svých výtvorů.

Žáci se podělí o své zážitky – co se jim líbilo, co bylo náročné, co se nového naučili.

Materiály ke stažení na www.kamaradi.eu

(záložka MK programy -> Multikulturní programy - ke stažení):

- Metodický list
- Pracovní listy
- Fotonávody k dílně
- On-line kvíz „Co víš o Ukrajině?“ (záložka Kvízy -> Kvízy o zemích a národech) a „Falešní přátelé – ukrajinština“ (záložka Kvízy -> Kvízy jazykové)
- On-line hra „Zvířecí Bingo“ v ukrajinštině (záložka Hry -> Hry výukové)
- Nahrávky pohádek namluvených rodilými mluvčími (záložka Multimedia -> Předčítané texty -> Ukrajinsky)

On-line kvízy:

Nahrávky pohádek:

V roce 2020 realizuje Spolek Zaedno za finanční podpory MHMP projekt zaměřený na děti z pražských škol. Jeho hlavním cílem je rozvoj poznání mezi cizinci, národnostními menšinami a majoritní společností. Programy projektu seznamují s tematikou multikulturní společnosti a kulturní a jazykové rozmanitosti. Více na www.kamaradi.eu.

Řešitel projektu:

Finanční podpora projektu:

Podpora projektu:

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI A ŘEŠENÍ

Kvíz z pracovního listu č. 1:

1. ano
2. ne
3. ne
4. ano

Spojovačka z pracovního listu č. 3:

Varenyky – plněné těstovinové kapsičky mívají tvar převážně půlměsíce.

Kyjevský karbanátek – pokrm z kuřecího masa zjemněného máslovou nádivkou.

Boršč – hustá „polévka“ z červené řepy a masa.

Holubce – masovo-rýžová směs zabalená v zelném listu.

Mlynci – palačinky plněné sýrem, houbami, kaviárem, marmeládou či ovocem.

Halušky – vařené kusky uštipovaného těsta s osmažnutou slaninou a kysanou smetanou.

Kvíz z pracovního listu č. 3:

1. ano
2. ne
3. ano
4. ano
5. ano

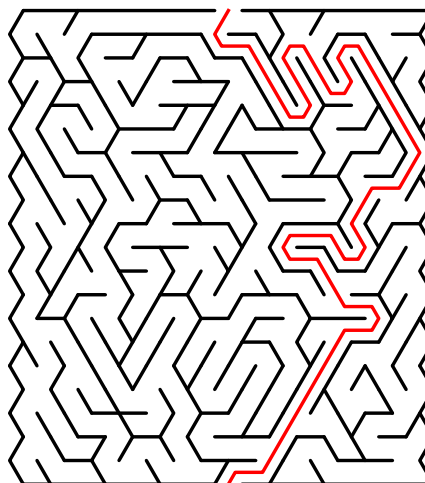
Doplňovačka z pracovního listu č. 4:

1. Platí se tam ukrajinskou hřivnou.
2. Revoluce tzv. důstojnosti proběhla v roce 2014.
3. Krajinná alej je park.
4. V Kyjevě žije okolo 3 milionů obyvatel.

Osmisměrka z pracovního listu č. 4:

V B Ú A J C Y N N I V D
N L O P O T S A V E S A
Z Ý Á V C E Č Ú Ň Š Ů N
A V T B E M Ř F B L Ý I
P M Ň A Ó J Q Á E U Ž K
O J A A O C Y F É H Z O
R Ď Ď R S P H K V A W L
O E X C I Ě P A G N S A
Ž H Á Č J U D I R S L J
I V X O C Č P O N K V E
B Ř A K C Ě N O D D O V
K Ň Z Y M U Š X L U V V

Labyrint z pracovního listu č. 4:

UKRAJINA V KOSTCE

Ukrajina

	Kyjev (Kyjiv)
	ukrajinská hřívna
	ukrajinština
	603 700 km ²
	44 milionů

Víte, že...

- jižní hranice Ukrajiny je tvořena Černým a Azovským mořem, mezi těmito moři se nachází poloostrov Krym?
- ukrajinští sportovci patří k těm nejlepším na světě. Nejslavnějším ukrajinským sportovcem všech dob je lehký atlet, skokan o tyči Sergej Bubka.
- kyjevská stanice metra Arsenalnaya je světově nejhluběji umístěnou stanicí metra (105 metrů pod zemí)?

Ukrajina je světově třetím největším vývozcem obilí.

V krásném městě Kyjev žije okolo 3 milionů obyvatel.

? Vladimír a Vitalij Kličko jsou známi:
a) krasobruslaři
b) boxeři
c) fotbalisté

👍 Správná odpověď:
b) boxeři

ZEMĚPIS V KOSTCE

Převážná část území státu patří k Východoevropské nížině, pro kterou jsou charakteristické roviny (Dněperská nížina), ze kterých vystupují nízké pahorkatiny. Na jihu se Krymský poloostrov vклиňuje mezi Černé a Azovské moře. V západní části území se táhnou Východní Karpaty. Nejvýznamnější řekou je Dněpr (ukrajinsky Dnipro), který protíná Ukrajinu ze severu na jih a dělí ji na dvě části. Další velké řeky jsou Prut, Dněstr a Jižní Buh.

DĚJEPIS V KOSTCE

Sjednocením východoslovanských kmenů vznikl v druhé pol. 9. stol. první státní útvar na území dnešní Ukrajiny – Kyjevská Rus. Ve 13. stol. se velké části země zmocnili Mongolové. Potom byla země rozdělena mezi Litvu, Polsko, Uhry a Moskevské knížectví, jih ovládala Osmanská říše. V 17. století proběhlo sjednocení Ukrajiny s Ruskem. V roce 1922 se stala jednou z republik SSSR. V roce 1991 vyhlásila Ukrajina samostatnost.

UKRAJINSKÝ TROJZUBEC

Trojzubec ze státního znaku Ukrajiny se poprvé objevil na zlatých a stříbrných mincích ražených za knížete Vladimíra I. Tento panovník byl jedním z nejvýznamnějších vládců Kyjevské Rusi, v jejímž čele stál od roku 980 do 1015.

🌸 Vybarvěte ukrajinský státní znak.

PRAVDA NEBO NE

🌸 Zakroužkujte ano nebo ne:

Nejvýznamnější řekou je Dněpr. **ano** **ne**

Platí se zde eurem. **ano** **ne**

Hlavním městem je Minsk. **ano** **ne**

Ukrajina leží u dvou moří. **ano** **ne**

❁ Poslechněte si bajku v ukrajinštině. Jsou v ní podobná slova jako v češtině?

Крук і лисиця

Крук украв шматок м'яса і сів на якесь дерево. Побачила це Лисиця з захотіла відібрати м'ясо. Вона стала перед Круком і почала вихваляти його велич і красу, кажучи, що йому найбільше з усіх годилось б царювати над птахами, і це сталося б напевно, коли б він мав голос.

Крук хотів похвалитися, що голос у нього є, закричав і випустив м'ясо. Лисиця підбігла, схопила м'ясо і сказала: «О Круче, коли б ти мав також розум, тобі більше не бракувало б нічого, щоб стати царем».

Ця байка стосується нерозумної людини. ■

Навран а лішка

Jednou ukradl havran kus masa a usedl s ním na větev. Liška to uviděla a napadlo ji, že by mu to maso sebrala. Postavila se před havrana a začala jej vychvalovat, že prý by měl pro svou krásu a vznešenost mezi všemi ptáky kralovat. A jistě by se tak stalo, kdyby k tomu měl ještě pěkný hlas. Havran se chtěl hlasem pochlubit, zakrákal a pustil maso ze zobáku. Liška maso honem sebrala a povídá: „Ó, havrane, kéž bys tak ještě měl rozum, pak by ti ke kralování už nic nechybělo.“

Nevěř lsti a vždy si zachovej zdravý rozum! ■

UKRAJINSKÝ JAZYK

Ukrajiniština je východoslovanský jazyk. Je nejvíce příbuzný s běloruštinou, poté s polštinou a slovenštinou. Ukrajinština je úředním jazykem Ukrajiny. Ve východní a jižní části si ovšem konkuruje s ruštinou. Ukrajinština se píše cyrilicí.

❁ Pomocí tabulky napište své jméno a příjmení v cyrilici.

UKRAJINSKÁ CYRILICE

U každého ukrajinského písmenka je v závorce uvedeno, kterému českému odpovídá či jak se vyslovuje.

А (a)	Б (b)	В (v)	Г (h)	Ґ (g)	Д (d)	Е (e)	Є (je)	Ж (ž)	З (z)	И (y)	І (i)
Ї (ji)	Й (j)	К (k)	Л (l)	М (m)	Н (n)	О (o)	П (p)	Р (r)	С (s)	Т (t)	У (u)
Ф (f)	Х (ch)	Ц (c)	Ч (č)	Ш (š)	Щ (šč)	Ь (měkký znak – měkčí výslovnost)	Ю (ju)	Я (ja)			

❁ Zkus přepsat ukrajinská slova. Rozuměl bys něketrým z nich?

ДНІПРО

УКРАЇНА

МОРЕ

КИЇВ

КИЇВСЬКА РУСЬ

TRADIČNÍ UKRAJINSKÁ KUCHYNĚ

Boršč a varenyky – ukrajinská jídla jsou skvělá! Společným jmenovatelem ukrajinské národní kuchyně je zelenina a maso v podobě typických jídel, jako je boršč. Je to vynikající hustá polévka se zelím, masem, s brambory a dalšími přísadami, zalitá smetanou. K tradičním jídlům patří holubce, což je masovo-rýžová směs zabalená v zelném listu. Národním pokrmem jsou varenyky. Jedná se o těstovinové kapsičky plněné různými náplněmi – mletým masem, houbami, brambory, višněmi, marmeládou, zelím či tvarohem.

✿ Spojte správně obrázek s názvem a popisem ukrajinského jídla.

Boršč – hustá polévka z červené řepy a masa.

Varenyky – plněné těstovinové kapsičky, mívají tvar převážně půlměsíce.

Holubce – masovo-rýžová směs zabalená v zelném listu.

Mlynci – palačinky plněné sýrem, houbami, kaviárem, marmeládou či ovocem.

Halušky – vařené kousky uštipovaného těsta s osmažnou slaninou a kysanou smetanou.

Kyjevský karbanátek – pokrm z kuřecího masa zjemněného máslovou nádivkou.

UKRAJINCI V ČESKÉ REPUBLICĚ

✿ Podle sčítání lidu v roce 2011 je v současné době nejpočetnější menšina v ČR ukrajinská – 53 253 osob. Počet zahraničních pracovníků z Ukrajiny se odhaduje na dalších přibližně 50 000 osob.

✿ Ukrajinci a Rusíni přicházeli do českých zemí po vzniku samostatného Československa po roce 1918. Většinou zde studovali. Nedostatek pracovních příležitostí v Zakarpátí přiměl nemalý počet tamních obyvatel hledat obživu v Čechách a především na Moravě. Vznik Sovětského svazu a jeho represivní politika vyhnala mnohé Ukrajince z vlasti a někteří z těchto vyhnanců našli nový domov v Československu. Mezi válkami bylo v ČSR již tolik ukrajinských a rusínských emigrantů, že zde bylo možno založit se státní podporou nejen ukrajinské gymnázium, ale i univerzitu, pedagogický ústav a polytechniku.

✿ Nejvýznamnější organizace ukrajinské národnostní menšiny v ČR jsou Ukrajinská iniciativa v ČR, která vydává časopis Porohy a Fórum Ukrajinců, o.p.s.

✿ Velvyslanectví Ukrajiny v České republice plní v současné době i funkci kulturního institutu – organizuje výstavy, přednášky, koncerty, promítání filmů, literární setkání atd.

PRAVDA, NEBO NE?

✿ Zakroužkujte ano nebo ne:

- V České republice žije více než 100 000 Ukrajinců. ano ne
- Ukrajinci přicházeli do českých zemí hlavně ve středověku. ano ne
- V naší republice existovala ukrajinská univerzita či gymnázium. ano ne
- V ČR existují organizace, které sdružují zde žijící Ukrajince. ano ne
- Velvyslanectví Ukrajiny také představuje ukrajinskou kulturu. ano ne

HLAVNÍ MĚSTO KYJEV

Kromě nespočtu památek architektury, zlatovězátých pravoslavných klášterů a chrámů stojí zato vidět v Kyjevě i nádhernou Krajinnou alej, která je oblíbeným místem procházek. V parku najdete expozici unikátních soch a spatříte dechberoucí panorama Kyjeva. Dalším důležitým místem je „Majdan“ neboli Náměstí nezávislosti. Od násilně potlačených protestů v roce 2014, kterým se také říká Revoluce důstojnosti a které si vyžádaly 80 lidských obětí, zde stále hoří svíčky.

✿ *Kyjevské zajímavosti seřad' v abecedním pořadí. Označ je číslem tak, že první v seznamu bude 1 (podle vzoru).*

☐ Kyjevskopečerská lávra	☐ náměstí Nezávislosti
☐ Zlatá brána	☒ 1 chrám svatého Michala
☐ socha Matka Vlast	☐ Státní opera

✿ *Zjisti o Kyjevě a dopiš.*

Platí se tam ukrajinskou

Revoluce tzv. důstojnost proběhla v roce

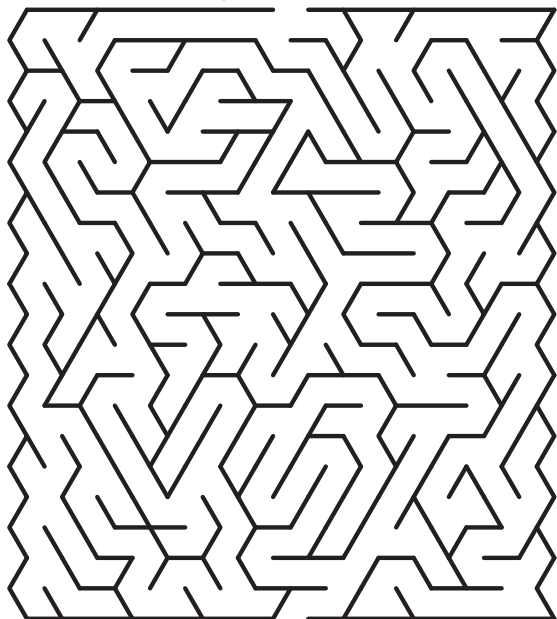
Krajinná alej je

V Kyjevu žije milionů lidí.

LABYRINT

✿ *Najděte myšce cestu k dobrotám z ukrajinských lesů.*

OSMISMĚRKA

✿ *V osmisměrce najděte největší ukrajinská města zde vypsaná. Mohou být napsaná vodorovně, svisle či šikmo, popředu i pozpátku.*

KYJEV	DONĚCK	MARIUPOL
CHARKOV	ZÁPOROŽÍ	SEVASTOPOL
ODĚSA	LVOV	LUHANSK
DNIPRO	NIKOLAJEV	VINNYCJA

V B Ú A J C Y N N I V D
 N L O P O T S A V E S A
 Z Ý Á V C E Č Ů Ň Š Ů N
 Á V T B E M Ř F B L Ý I
 P M Ň A Ó J Q Á E U Ž K
 O J A A O C Y F É H Z O
 R Ď Ď R S R H K V A W L
 O E X C I Ě P A G N S A
 Ž H Á Č J U D I R S L J
 Í V X O C Č P O N K V E
 B Ř A K C Ě N O D D O V
 K Ň Z Y M U Š X L U V V

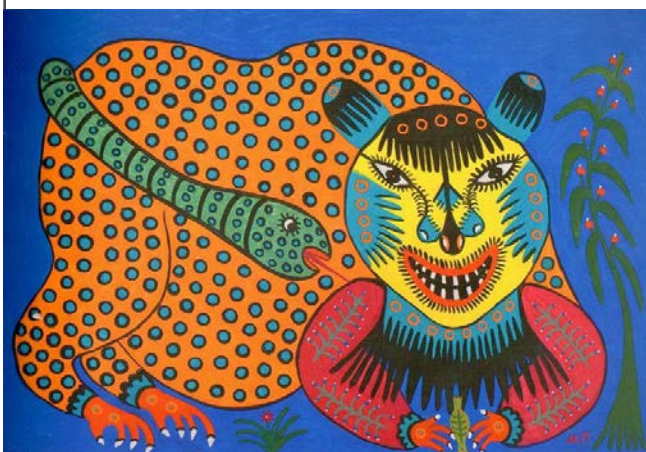

Maria Prymačenko – pasačka hus se stala umělkyní

Maria Prymačenko (1908–1997) byla ukrajinská malířka, představitelka naivního umění. Mnoho malířů naivního umění, stejně jako ona, nestudovalo žádnou uměleckou školu. Malba je jednoduchá, bez stínů. Zato hlavní roli hraje fantazie. Maria pocházela z vesnice a celý život v ní žila. Zabývala se kresbou, výšivkou a malbou na keramiku. Její umělecká cesta začala, podle jejích vlastních slov,

takto: „Jednou jsem jako mladá dívka pásala hejno hus. Když jsem se s nimi dostala na písčnou pláž na břehu řeky potom, co jsme prošli polem posetým divokými květinami, jsem začala kreslit skutečné i vymyšlené květiny klackem do písku... Později jsem se rozhodla vymalovat stěny svého domu pomocí přírodních barev. Poté už jsem nikdy nepřestala kreslit a malovat.“

Dnes je tato výtvarnice známa nejen doma, ale i ve světě.

▲ Maria Prymačenko, Dokud toto divoké zvíře pije jed, zmije mu saje krev.

▲ Maria Prymačenko, Divoký býk a havran jsou přátelé.

INSPIRACE PRYMAČENKO

Co tvoříte: naivní obraz.

Potřebujete: barevné kartony, nůžky, lepidlo, temperové barvy, štětce, tužku s gumou, brambor a další improvizovaná razítka.

Jak na to: ❶ Prohlédněte si pozorně obrazy Prymačenko, např. na www.wikiart.org. Všimněte si, že maluje oby-

čejné věci, které ale nevy-
padají jako ve skutečnosti.
Používá jasné barvy, které
vytvářejí barevná pole. Vše
ohraničuje tmavou linkou.
Tvary jsou ploché, bez stínů.
❷ Z brambory pomocí nožičku
vykrájíte „razítka“ – jed-
noduché tvary, např. lísteček
či čtvereček. Jako razítko
použijte gumu na tužce (ko-
lečko), špičku štětce či další

předměty, které máte po
ruce. ❸ Z barevného karto-
nu vystříhnete obrys zvíře-
te. ❹ Přilepte na karton jiné
barvy. ❺ Zvíře pomocí razítek
ozdobte. ❻ Do pozadí nakres-
lete nějaké květiny. ❼ Tva-
ry ohraničte černou linkou
a dokreslete detaily.

TIP: Obraz vtipně pojmenujte
a podepište.

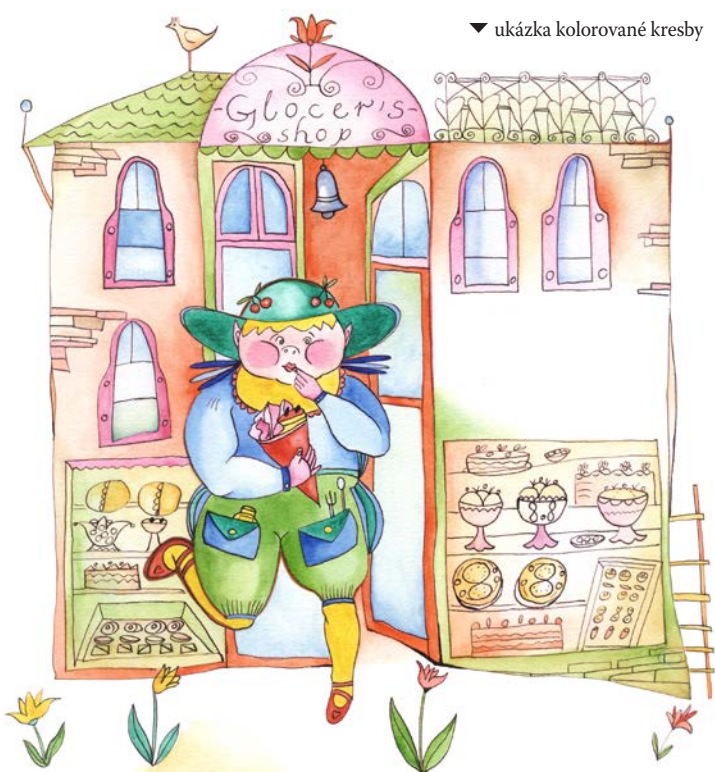

↓ ILLUSTRACE UKRAJINSKÉ POHÁDKY TECHNIKOU KOLOROVANÉ KRESBY

Potřebujete: • papír na akvarel • tužku a papíry na skicu • tuš • pero s násadkou • kvalitní vodové nebo akrylové barvy • štětce různých velikostí.

Jak na to: ❶ Poslechněte si pověst nebo pohádku v ukrajinštině. Můžete vybrat ze zvukových nahrávek na www.kamaradi.eu, záložka Multimedia → Předčítané texty → Ukrajinštiny. Vysvětlete si, o čem pohádka byla. Pod nahrávkou je vždy odkaz na konkrétní číslo časopisu Kamarádi, kde byla pohádka otištěna. Pokud na odkaz kliknete, najdete si pohádku i v češtině. ❷ Vymyslete si, co nakreslíte, aby vaše ilustrace vystihla text co nejlépe a beze slov. ❸ Na zvláštní papír si udělejte rychlou skicu svého nápadu. ❹ Na papír na akvarel nakreslete skicu tužkou. ❺ Skicu obtáhněte tuší. Voděodolná tuš zajistí to, že vaše kresba bude vidět skrz průsvitné vodové barvy. ❻ Kresbu domalujte vodovými barvami. Nevybarvujte je pouze malým štětcem. Zkuste si pohrát s intenzitou barev – méně barvy (pigmentu) a více vody vytvoří světlejší odstín, a naopak více barvy dá sytější odstín.

▼ ukázka kolorované kresby

▼ černobílá kresba tuší

▼ kolorovaná či vybarvená kresba

5 zásad, jak nakreslit ilustrace

1. Text – pozorně čteme a přizpůsobujeme se literárnímu textu, který ilustrujeme do posledního puntíku. A to protože na počátku bylo a je slovo.
2. Fantazie – vše je možné, stačí se neomezovat a snít.
3. Emoce – vkládáme pocity, malujeme srdcem, a ne mozkiem.
4. Experiment a chyba – experimentujeme s materiály a technikami; chyb se nebojíme, ale využíváme je.
5. Detail nade vše – vynasnažíme se výjev nakreslit co nejpodrobněji. Napomáháme tak čtenáři „vidět“ co nejlépe hrdiny literárního textu a jejich svět.

TIP: Zkuste také větším štětcem nanášet barvy na mokrý povrch. Barvy se na papíru budou volně roztékat a navzájem se mísit. Mokrou barvu posolte kuchyňskou solí a budou se dít zázraky...

